

Κοινωνικοοικονομική Αξιολόγηση Επενδύσεων

Διάλεξη 10^η

Ανάκτηση Κόστους

και

Ιδιωτική Συμμετοχή

Ζητήματα που θα εξεταστούν:

- ▶ Ποια είναι η σκοπιμότητα της ανάκτησης κόστους σε ένα αναπτυξιακό έργο.
- ▶ Ποιες είναι οι δυνατότητες εφαρμογής της σε μια οικονομία.
- ▶ Πως είναι δυνατή η συνεργασία του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα στη κατασκευή ενός έργου.
- ▶ Που αποσκοπεί και ποια τα πλεονεκτήματά της.
- ▶ Ποιες είναι οι γνωστότερες μέθοδοι συνεργασίας ιδιωτικού και δημοσίου τομέα.

Ανάκτηση Κόστους

Η **Ανάκτηση του Κόστους** του έργου ή της υπηρεσίας από τους χρήστες, οι οποίοι έχουν την απαιτούμενη διάθεση προς πληρωμή, οδηγεί σε βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας.

Με την πρακτική της ανάκτησης κόστους **επιδιώκεται**:

- ▶ Βελτίωση της οικονομικής αποτελεσματικότητας στη λειτουργία του έργου διότι αποφεύγεται η σπατάλη.
- ▶ Βελτίωση της διανομής του εισοδήματος, διότι επιβαρύνονται εκείνοι που πραγματικά χρησιμοποιούν το έργο.
- ▶ Αύξηση των αποταμιεύσεων του δημοσίου (επομένως αύξηση των δυνατοτήτων χρηματοδότησης νέων έργων).

Κεντρικό Ερώτημα

Κατά πόσο η επιβολή τέλους **μειώνει τη χρήση του έργου** και επομένως μειώνει την αποδοτικότητα και την οικονομική του σκοπιμότητα του έργου;

Δυνατότητες εφαρμογής της πρακτικής ανάκτησης κόστους:

- ▶ Επιβολή τέλους συντήρησης και λειτουργίας απ' ευθείας στο χρήστη.
- ▶ Επιβολή τέλους ανάκτησης του κεφαλαίου, αλλά για μέρος μόνο της επένδυσης με βάση τη δυνατότητα προς πληρωμή και με την προϋπόθεση ότι δεν αναιρείται η οικονομική σκοπιμότητα του έργου.
- ▶ Επιβολή τέλους ανάκτησης του κεφαλαίου, το οποίο επιτρέπει την χρηματοδότηση νέων έργων.

Συνεργασία Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα

Η συνεργασία ή σύμπραξη δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (Public Private Partnership) αφορά μια σχέση μεταξύ του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα για ένα συγκεκριμένο έργο, εδραιωμένη σε μια μακροχρόνια σύμβαση στην οποία δημόσιες υπηρεσίες παρέχονται από ένα συγκεκριμένο φορέα.

Βασική Επιδίωξη:

Η κινητοποίηση πόρων του ιδιωτικού τομέα, και η επιβάρυνση κυρίως του χρήστη και όχι του φορολογούμενου.

Πλεονεκτήματα

- ▶ Η ιδιωτική χρηματοδότηση οδηγεί σε μείωση των δαπανών του δημοσίου.
- ▶ Η λειτουργία, συντήρηση και διαχείριση του έργου από τον ιδιωτικό τομέα εξασφαλίζει υψηλή παραγωγικότητα.
- ▶ Η μεταφορά, από το δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα, ενός μέρους ή και όλων των ευθυνών και κινδύνων χρηματοδότησης ενός δημόσιου έργου βοηθάει στην κατανομή κινδύνου και στην πραγματοποίηση του έργου (risk-sharing).
- ▶ Η ιδιωτική επιχείρηση μπορεί να επιτύχει καλύτερο χρόνο ολοκλήρωσης του έργου.
- ▶ Η επέκταση της ιδιωτικής χρηματοδότησης ενδυναμώνει το ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης της χώρας.

Πλεονεκτήματα

- ▶ Κινητοποιούνται ιδιωτικοί οικονομικοί πόροι που ήταν μέχρι προηγουμένως αδρανείς και απελευθερώνονται πόροι από το δημόσιο τομέα.
- ▶ Επεκτείνεται και αποκτά βάθος η λειτουργία της κεφαλαιαγοράς όπου αντλούνται ιδιωτικά κεφάλαια.
- ▶ Εξυγιαίνεται ο χρηματοπιστωτικός τομέας.
- ▶ Μεταφορά βάρους του χρέους από την κατασκευή ενός έργου στο χρήστη και όχι στο φορολογούμενο.
- ▶ Εξασφάλιση κοινωνικής δικαιοσύνης αφού ο χρήστης επιβαρύνεται με το κόστος και επομένως ταυτίζεται στο ίδιο πρόσωπο ο ωφελούμενος και ο επιβαρυνόμενος.
- ▶ Γίνεται δυνατή η χρήση νέων τεχνολογιών, η πρόσβαση σε τεχνογνωσία και η διασφάλιση της ποσότητας και ποιότητας των προσφερομένων υπηρεσιών.

Μέθοδοι Συνεργασίας Δημοσίου – Ιδιωτικού Τομέα

Κατασκευή – Λειτουργία – Μεταβίβαση

- ▶ Με βάση τη μέθοδο **Built / Operate / Transfer** (B.O.T) ο ιδιώτης αναλαμβάνει τη χρηματοδότηση ενός έργου κάτω από μια συγκεκριμένη συμφωνία, που έχει συνάψει με το δημόσιο και με την οποία αναλαμβάνει την αρμοδιότητα της λειτουργίας του έργου για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο.
- ▶ Μετά το πέρας αυτού του διαστήματος η αρμοδιότητα της λειτουργίας του μεταφέρεται στο δημόσιο. Στις περισσότερες περιπτώσεις η ιδιωτική εταιρία παρέχει ολική ή μερική χρηματοδότηση του έργου, έτσι ώστε να επιτρέπεται στον ιδιωτικό τομέα η πραγματοποίηση κέρδους από την επένδυσή του με χρέωση ενός τέλους προς τους χρήστες.

Κατασκευή – Λειτουργία – Μεταβίβαση

► Πλεονεκτήματα

Επιτρέπει στο δημόσιο να επωφεληθεί από τις αποτελεσματικές μεθόδους κατασκευής του έργου που προσφέρει ο ιδιωτικός τομέας μέσω του γρηγορότερου χρόνου εκτέλεσης του έργου και του χαμηλότερου κόστους ολοκλήρωσής του.

► Περιορισμοί

Οι διαπραγματεύσεις ορισμένες φορές γίνονται με βάση παραδοσιακές μεθόδους χαμηλών προσφορών και πολιτικής κρατικών προμηθειών.

Στην Ελλάδα η χρήση της μεθόδου **B.O.T.** εφαρμόστηκε στη χρηματοδότηση του αεροδρομίου των Σπátων.

Πρωτοβουλία Ιδιωτικής Χρηματοδότησης

Μέσω της **Private Finance Initiative (P.F.I)** το κράτος δεν ασχολείται με ανέγερση και απόκτηση παγίων στοιχείων αλλά με την αγορά, από ιδιώτες, των υπηρεσιών, που προέρχονται από αυτά.

▶ Βασική Αρχή

Ο κίνδυνος λειτουργίας του έργου μπορεί να μεταφέρεται σε όποιο φορέα είναι ικανότερος να τον αναλάβει με το μικρότερο κόστος.

▶ Κύριος Στόχος

Η Βέλτιστη Κατανομή του Κινδύνου.

Πρωτοβουλία Ιδιωτικής Χρηματοδότησης

Πλεονεκτήματα

- ▶ Δεν επιβαρύνεται το δημόσιο χρέος με νέα δάνεια, από τη στιγμή που η πληρωτέα από το δημόσιο αμοιβή στην ιδιωτική εταιρία επιβαρύνει το έλλειμμα του προϋπολογισμού μόνο το συγκεκριμένο έτος.
- ▶ Δε χρειάζεται το δημόσιο να πραγματοποιήσει καμία ταμειακή εκροή πριν την έναρξη της λειτουργίας του έργου.

Περιορισμοί

- ▶ Το ύψος των πληρωμών (αμοιβών) που πρέπει να προσφέρει το δημόσιο στον ιδιώτη θα πρέπει να είναι μέσα στα πλαίσια των δυνατοτήτων του προϋπολογισμού του δημοσίου.
- ▶ Το επίπεδο των προσφερομένων υπηρεσιών απαιτείται να έχει τη δυνατότητα να μπορεί να αναπροσαρμόζεται και να εξελίσσεται ώστε να αυξηθεί η αποδοτικότητα και ανταγωνιστικότητα του έργου.

Χρηματοδότηση από Εργολάβο /Κατασκευαστή

Με βάση τη μέθοδο **Developer/Financing** ο ιδιωτικός τομέας (συνήθως μια κατασκευάστρια εταιρία) χρηματοδοτεί την κατασκευή ή επέκταση ενός αναπτυξιακού έργου με αντάλλαγμα το δικαίωμα να χτίσει κατοικίες, καταστήματα ή και βιομηχανικές εγκαταστάσεις.

Με τον τρόπο αυτό αποκτά το δικαίωμα η εταιρεία να χρησιμοποιεί το έργο και να αποκτήσει μελλοντικά εισοδήματα, προερχόμενα από τις χρεώσεις των χρηστών.

► Πλεονεκτήματα

Δε χρειάζεται το κράτος να προσφέρει το απαιτούμενο κεφάλαιο για να επεκτείνει ή να εκσυγχρονίσει τις υπηρεσίες που προσφέρει το έργο.

Ο ιδιωτικός φορέας αποκτά το δικαίωμα, το οποίο διαφορετικά δε θα είχε, για να αναπτύξει επικερδείς επιχειρήσεις.

► Περιορισμοί

Η μέθοδος αυτή είναι δυνατό να εφαρμοστεί κυρίως σε περιοχές που αναπτύσσονται ραγδαία, όπου η ανάπτυξη είναι απόλυτα συνδεδεμένη με αυστηρούς κανόνες και νόμους.

Lease/Develop/Operate (L.D.O)

Με τη μέθοδο αυτή ο ιδιωτικός τομέας έχει τη δυνατότητα να μισθώσει ή να αγοράσει τις υπηρεσίες ενός έργου από το δημόσιο τομέα. Η ιδιωτική επιχείρηση μπορεί να επενδύσει τα κεφάλαια της στο έργο αυτό, έτσι ώστε να το εκσυγχρονίσει, να ανακαινίσει τις εγκαταστάσεις του και να διευρύνει τις δραστηριότητες του.

► **Πλεονεκτήματα**

Το δημόσιο δε χρειάζεται να προσφέρει το απαραίτητο κεφάλαιο για να χρηματοδοτήσει την ανάπτυξη του έργου.

► **Περιορισμοί**

Προβλήματα σχετικά με την εγγύηση που παρέχει το συμβόλαιο με ένα συγκεκριμένο πωλητή. Σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να υπάρξει από τις κυβερνήσεις έλλειψη της δυνατότητας να διαπραγματευθούν αυστηρά τους όρους της μίσθωσης.

Lease/Purchase

Με βάση τη μέθοδο αυτή, ο ιδιωτικός τομέας χρηματοδοτεί και κατασκευάζει ένα αναπτυξιακό έργο, το οποίο μετά την ολοκλήρωσή του το ενοικιάζει στο δημόσιο τομέα. Ο δημόσιος τομέας πληρώνει ενοίκιο στον ιδιωτικό τομέα.

► Πλεονεκτήματα

Το δημόσιο έχει τη δυνατότητα να αποκτήσει ένα νέο αναπτυξιακό έργο, χωρίς να χρειάζεται να έχει ένα επιπρόσθετο κεφάλαιο για επενδύσεις ή να υποστεί το χρέος ενός δανείου. Ο ιδιωτικός τομέας κάνει την επένδυση ενώ το δημόσιο πληρώνει για τις υπηρεσίες αυτές για ένα καθορισμένο χρονικό διάστημα.

► Περιορισμοί

Το κόστος του ιδιωτικού κεφαλαίου που χρειάζεται για τη χρηματοδότηση του έργου είναι συνήθως μεγαλύτερο από αυτό του δημοσίου.

Sale/Leaseback

- ▶ Η μέθοδος αποτελεί συμφωνία πώλησης με βάση την οποία το πωλούμενο κινητό ή ακίνητο (στη συγκεκριμένη περίπτωση το έργο) παραμένει στον πωλητή, συνήθως με μακροχρόνια σύμβαση εκμίσθωσης.

Η πώληση γίνεται για δύο λόγους:

- ▶ Για να αποκτηθούν κεφάλαια κινήσεως ή για επέκταση των εργασιών της επιχείρησής, και
- ▶ Για την μετατροπή των εξόδων ιδιόχρησης σε ενοίκιο, το οποίο απαλλάσσεται από φορολογία.

Με το κλειδί στο χέρι (Turn-key)

Η μέθοδος 'Με το κλειδί στο χέρι' σημαίνει παράδοση έργου με δυνατότητα άμεσης λειτουργίας. Ο δημόσιος φορέας συνάπτει συμβόλαιο με τον ιδιώτη - επενδυτή έτσι ώστε ο ιδιώτης να κατασκευάσει και να ολοκληρώσει το έργο σύμφωνα με συγκεκριμένο υπόδειγμα και κριτήρια τα οποία έχουν αμοιβαία συμφωνηθεί.

► Πλεονεκτήματα

Εκμετάλλευση κατασκευαστικών δυνατοτήτων του ιδιωτικού φορέα, αφού επιτρέπει τα ιδιωτικά έργα να κατασκευάζονται πιο γρήγορα και πιο οικονομικά σε σύγκριση με τα έργα του δημοσίου.

► Περιορισμοί

Η εφαρμογή απαιτεί ότι το δημόσιο είναι ικανό να διαπραγματευτεί ένα συμβόλαιο με τον ιδιώτη. Η παραδοσιακή, πολλές φορές, πολιτική κρατικών προμηθειών εμποδίζει τη διεξαγωγή τέτοιων συμβολαίων.